

**ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА**

Факультет: *історії та права*

Кафедра: *філософії та політології*



ПОЛІТОЛОГІЯ

СИЛАБУС

2019 – 2020 навчальний рік

Силабус це персоніфікована програма викладача для навчання студентів з кожного предмета, що оновлюється на початок кожного навчального року.

Силабус розробляється відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівця відповідного рівня та згідно з навчальним і робочим навчальним планом, з врахуванням логічної моделі викладання дисципліни.

Силабус розглянутий на засіданні кафедри філософії та політології.

Протокол від «30» серпня 2019 року № 1



Харченко Ю.В.
(підпис)

Завідувач кафедри

Розробники: старший викладач кафедри філософії та політології кандидат політичних наук Сичик Катерина Борисівна.

1. Ел. адреса: k.b.sychyk@cuspu.edu.ua

2. Опис навчальної дисципліни: *Політологія*

Спеціальність:	<i>Всі спеціальності</i>
Освітньо-професійна програма:	<i>Всі спеціальності</i>
Рівень вищої освіти:	<i>Перший (бакалаврський)</i>
Форма навчання:	<i>Денна</i>
Курс:	II
Семестр:	IV

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
	денна форма навчання
Кількість кредитів – 3	<i>Вибіркова</i>
Блоків – 1	
Загальна кількість годин – 90	
Тижневих годин для денної форми навчання: 3	
Лекції	<i>18 год</i>
Практичні, семінарські	<i>16 год.</i>
Лабораторні	<i>не передбачено</i>
Самостійна робота	<i>56 год.</i>
Вид підсумкового контролю:	<i>Залік</i>
Сторінка дисципліни на сайті університету	
Зв'язок з іншими дисциплінами	<i>Історія України, всесвітня історія, філософія.</i>

3-4. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення даного курсу формування уявлення про політику як організаційну, регулятивну і контрольну сферу життя суспільства, в межах якої здійснюється соціальна діяльність, спрямована, головним чином, на досягнення, утримання й реалізацію влади індивідуумами й соціальними групами задля здійснення запитів і потреб.

Завдання:

- визначити місце політології в системі соціально-гуманітарних дисциплін;
- сформувати знання про політику як цілісний складний організаційно-саморегулюючий механізм, постійно і невинно взаємодіючий з навколишнім середовищем;
- закласти засади розуміння причин її виникнення, сутності та проявів у різних історичних формах;
- сприяти виявленню, формулюванню й поясненню законів світу політики, його компонентів, зокрема, надання інформації про політико-ідеологічні та науково-теоретичні погляди, ідеї, доктрини, що визначають сутність політичних намірів та дій, про архітектуру та спосіб організації політичних систем, про політичні інститути владного характеру, про політичну активність, участь та діяльність суб'єктів політичного процесу в суспільстві, про громадянське суспільство і місцеве самоврядування тощо.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми у студента мають бути сформовані такі **компетентності**:

знати:

- основні теоретичні підходи до трактування політики, предмет і об'єкт політології, а також різні групи методів, які застосовує політична наука у своїх дослідженнях;
- базові положення та елементи в межах системного аналізу політики;
- ознаки та функції держави як головного інституту політичної системи;
- особливості політичної влади, а також специфіку її реалізації за різних політичних режимів;
- існуючі системи формування елітарних кіл, теорії лідерства;
- роль політичних партій та партійних систем, виборів і виборчих систем у політичному житті;
- специфіку прийняття політичних рішень.

вміти:

- використовувати сучасну методологію аналізу політики, а також визначати, який метод політичних досліджень є найоптимальнішим і найсприятливішим для інтерпретації конкретних політичних явищ чи процесів;
- аналізувати політичні, партійні та виборчі системи сучасних країн;
- орієнтуватися в формах держави, знати основні складові політичного лідерства та існуючі елітарні концепції;

- формувати власну думку щодо особливостей національних та міжнародних політичних процесів, мати уявлення про місце та статус України в сучасному політичному світі.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування наступних **компетентностей**:

Інтегральна компетентність - здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі середньої освіти, що передбачає застосування теорій та методів освітніх наук та природничих наук, фізики, хімії, біології і характеризується комплексністю та невизначеністю педагогічних умов організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти.

Загальних компетентностей:

- ЗК1. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК2. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
- ЗК3. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
- ЗК4. Здатність працювати в команді.
- ЗК5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК6. Здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях.
- ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК8. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
- ЗК9. Здатність використовувати знання іноземної мови в освітній діяльності.
- ЗК10. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

Предметних (спеціальні фахові) компетентностей:

- ФК1. Здатність використовувати систематизовані теоретичні та практичні знання з природничих наук, фізики, хімії, біології та методики навчання природничих наук, фізики, хімії, біології при вирішенні професійних завдань при вивченні Всесвіту і природи Землі як планети.
- ФК2. Володіння математичним апаратом природничих наук, фізики, хімії, біології.
- ФК3. Здатність формувати в учнів предметні компетентності.
- ФК4. Володіння основами цілепокладання, планування та проектування процесу навчання природничих наук, фізики, хімії, біології у закладах загальної середньої освіти.
- ФК5. Здатність до організації і проведення освітнього процесу з природничих наук, фізики, хімії, біології у закладах загальної середньої освіти.
- ФК6. Здатність здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень учнів з природничих наук, фізики, хімії, біології.
- ФК7. Здатність до організації і проведення позакласної та позашкільної роботи з природничих наук, фізики, хімії, біології у закладах загальної середньої освіти.
- ФК8. Здатність до рефлексії та самоорганізації професійної діяльності.
- ФК9. Забезпечення охорони життя і здоров'я учнів в освітньому процесі та позаурочній діяльності.
- ФК10. Знання психолого-педагогічних аспектів навчання і виховання учнів

середньої школи.

ФК12. Розуміти та пояснювати стратегію сталого розвитку людства і шляхи вирішення глобальних проблем, враховуючи позитивний потенціал та ризики використання надбань природничих наук, фізики, хімії, біології, техніки і технологій для добробуту людини й безпеки довкілля.

Кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна:

ПРНЗ1. Знає і розуміє вимоги освітнього стандарту і освітньої програми інтегрованого курсу «Природознавство» в основній школі, а також способи інтеграції природничих знань у шкільних курсах кожної із природничих наук та інтегрованих курсів природознавства.

ПРНЗ 4. Знає основні психолого-педагогічні теорії навчання, інноваційні технології навчання природничих наук, фізики, хімії, біології, актуальні проблеми розвитку педагогіки та методики навчання природничих наук, фізики, хімії, біології.

ПРНЗ5. Знає форми, методи і засоби контролю та корекції знань учнів з природничих наук, фізики, хімії, біології.

ПРНЗ6. Знає зміст та методи різних видів позакласної та позашкільної роботи з природничих наук, фізики, хімії, біології.

ПРНУ5. Проектує різні типи уроків і конкретну технологію навчання природничих наук, фізики, хімії, біології та реалізує їх на практиці із застосуванням сучасних інформаційних та комп'ютерних технологій, розробляє річний, тематичний, поурочний плани

ПРНУ6. Застосовує методи діагностування досягнень учнів з природничих наук, фізики, хімії, біології, добирає й розробляє завдання для тестів, самостійних і контрольних робіт, індивідуальної роботи.

ПРНУ7. Уміє знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел, насамперед за допомогою інформаційних та хмарних технологій.

ПРНК1. Володіє основами професійної мовленнєвої культури при навчанні природничих наук, фізики, хімії, біології в школі.

ПРНК2. Пояснює фахівцям і не фахівцям стратегію сталого розвитку людства та екологічної безпеки і шляхи вирішення глобальних проблем людства.

ПРНА1. Усвідомлює соціальну значущість майбутньої професії, сформованість мотивації до здійснення професійної діяльності.

ПРНА2. Відповідально ставиться до забезпечення охорони життя і здоров'я учнів у освітньому процесі та позаурочній діяльності.

5. Тематичний план навчальної дисципліни

	Назви тем	Кількість годин		
		лекції	семінари	сам. роб.
РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ПОЛІТОЛОГІЇ				
Тема 1.	Предмет і метод політичної науки.	2	0	6

Тема 2.	Основні етапи становлення і розвитку соціально-політичних теорій.	2	2	4
Тема 3.	Становлення і розвиток політичних ідей в Україні.	2	0	4
РОЗДІЛ II. ПОЛІТИЧНЕ ЖИТТЯ СУСПІЛЬСТВА, ЙОГО ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ				
Тема 4.	Політика як суспільне явище. Політична, державна влада в сучасному суспільстві.	2	2	4
Тема 5.	Демократія як спосіб організації політичного життя суспільства.	2	2	4
РОЗДІЛ III. ПОЛІТИЧНІ СИСТЕМИ ТА ІНСТИТУТИ				
Тема 6.	Політична система суспільства, основні закономірності її розвитку.	2	0	4
Тема 7.	Держава - політична форма організації суспільства.	0	2	6
Тема 8.	Політичні партії та громадські об'єднання.	2	2	4
Тема 9.	Політична свідомість і політична культура.	0	2	4
РОЗДІЛ VI. ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ І СУСПІЛЬНИЙ ПРОГРЕС				
Тема 10.	Нації і національні відносини як об'єкт політики.	0	2	4
Тема 11.	Політичні доктрини сучасності і політичне прогнозування.	2	0	6
Тема 12.	Міжнародна політика і її роль у вирішенні глобальних проблем.	2	2	6
		18	16	56
	РАЗОМ ГОДИН	90		

6. Література для вивчення дисципліни

Основна:

1. Бакарджиев Я.В. Государственная и политическая власть: вопросы соотношения / Я. Бакарджиев // Вестник Омского университета. – 2011. – № 3 (28). – С. 45–49.
2. Політологія: Підручник / За ред. О. Бабкіної, В. Горбатенка. – К. : ВЦ «Академія», 2006. – 568 с.
3. Таагепера Р., Шугарт М. Описание избирательных систем / Р. Таагепера, М. Шугарт // Полис. – 1997 р. – № 3. – С. 114-136. – Режим доступу до інформації : <http://pavroz.ru/dov/taageperaandmatthew.pdf>

4. Шведа Ю.Р. Теорія політичних партій і партійних систем: Навч. Посібник / Ю. Шведа. – Львів: Тріада плюс, 2004. – 528 с.
5. Шляхтун П.П. Політологія. Теорія та історія політичної науки / П. Шляхтун. – К. : Либідь, 2002. – 472 с.

Додаткова література:

1. Кретов Б. И. Современные западные концепции лидерства / Б. Кретов // Социально-гуманитарны езнания. – 2000. – № 4.
2. Кудряшова Е. В. Лидер и лидерство: Исследование лидерства в современной западной общественно-политической мысли / Е. Кудряшова. – Архангельск, 1996. – 226 с.
3. Мельниченко В. Виборчі системи у світовій політичній практиці / В. Мельниченко // Віче. – 1997 р. – № 3. – С. 74-88.
4. Примуш М. Політичні партії та їх фінансова діяльність / М. Примуш // Нова політика. – 2000. – №2
5. Юкласова А.В. Типология политического режима [Електронний ресурс] / А. Юкласова. – 2014. – Режим доступу: <https://cyberleninka.ru/article/v/tipologiya-politicheskogo-rezhima>

7. Політика виставлення балів

Критеріями оцінки за усну відповідь є:

- повнота розкриття питання;
- логіка викладання, культура мови;
- емоційність та переконаність;
- використання основної та додаткової літератури;
- аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки;

за виконання письмових завдань:

- повнота розкриття питання;
- цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки;
- акуратність оформлення письмової роботи.

Вимоги викладача:

- обов'язкове відвідування навчальних занять;
- активність під час семінарських занять;
- самостійно та своєчасно виконувати самостійну роботу та контрольну роботу;
- заняття, що були пропущені, або до яких студент не був підготовлений відпрацьовувати в дні консультацій викладача.

Непринустимо:

Порушення академічної доброчесності здобувачами, а саме: академічний плагіат, самоплатіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами передбачає: посилання на джерела інформації, у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права.

У разі порушення академічної доброчесності здобувачі вищої освіти несуть відповідальність відповідно до чинного законодавства, зокрема можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності: повторне проходження оцінювання (контрольна робота, екзамен, залік тощо); повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; позбавлення академічної стипендії; відрахування із закладу освіти.

Максимальний бал за виступ з питань певної теми модуля на **семінарському занятті – 5 балів**:

- **4-5 б.** - здобувач повністю засвоїв теоретичний матеріал, логічно викладає його, пов'язуючи з вивченим раніше, бачить міжпредметні зв'язки, наводить аргументи, робить покликання на потрібну літературу. Обов'язковим є ознайомлення з додатковою літературою, її опрацювання і використання під час розкриття питання. Здобувач робить висновки, висловлює гіпотези, дискутує.

- **2,5-3 б.** - здобувач засвоїв теоретичний матеріал, вільно викладає його, наводить приклади, однак є незначні проблеми з усвідомленням системних зв'язків, коментарем теоретичного матеріалу. Не завжди дотримується логіки викладу, припускається незначних помилок чи неточностей.

- **1,5-2 б.** - здобувач засвоїв матеріал на рівні переказування, відтворює вивчене не завжди логічно, припускається помилок.

- **0,5-1 б.** здобувач невпевнено переказує матеріал, не завжди вправно ілюструючи його, під час відповіді потребує допомоги, допускається помилок.

10 балів ставиться студентові, який старанно працював упродовж занять, виконував вправи, залучався до колективних обговорень тощо.

15 балів здобувач може отримати за написання есе з визначених тем, за умови демонстрації достатнього рівня опанування основних положень з обраної тематики, знання відповідної літератури, вміння аналізувати матеріал, робити узагальнення та самостійні висновки.

15 балів здобувач може отримати за результатами підсумкового тестування, яке проводиться після розгляду усіх тем, передбачених навчальною програмою.

Студент, який не з'являвся на заняття (з поважних причин, підтверджених документально), а отже, не мав **поточних оцінок**, має право повторно пройти поточний контроль під час консультацій. На консультаціях студент може відпрацювати пропущені семінарські заняття, а також ліквідувати заборгованості з інших видів навчальної роботи.

8. Підсумковий (семестровий) контроль

З дисципліни «Політологія» передбачена така форма семестрового контролю, як **залік**, який проводиться наприкінці семестру.

Підсумкова кількість балів з дисципліни (максимум 100 балів) визначається як сума балів поточного контролю. Залік виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру.

Усім студентам, які повністю виконали навчальний план і позитивно атестовані з цієї дисципліни (набрали не менше 60 % від 100 балів), сумарний результат семестрового контролю в балах та дворівневою шкалою «зараховано», «незараховано», за шкалою ECTS заноситься у відомість обліку успішності, залікову книжку студента. Заповнена та оформлена відомість обліку успішності повертається у деканат у визначений термін особисто викладачем.

У випадку отримання менше 60 балів (FX, F) за результатами семестрового контролю, студент обов'язково здійснює перескладання для ліквідації академічної заборгованості.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	Самостійна робота студента	Есе	Тестування	Підсумок
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	10	15	15	100

T1, T2 ... T12 – теми розділів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	незараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	незараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Орієнтовні теми есе з навчальної дисципліни «Політологія»:

1. Роль політики в житті сучасного суспільства;
2. Права людини як критерії гуманістичної політики;
3. Вклад М. Вебера в розвиток світової політичної думки;
4. Національно-політична доктрина М. Грушевського;
5. Українська держава і політична еліта по В. Липинському;
6. Ресурси політичної влади та способи її використання;
7. Організація політичної влади в Україні;
8. Демократія в політичному житті сучасного суспільства;
9. Тоталітаризм в сучасному світі: витоки, риси, особливості;
10. Фашизм і неофашизм;

11. Держава та громадянське суспільство;
12. Правова і соціальна держава;
13. Перспективи формування правової держави в Україні;
14. Тенденції розвитку політичних партій в сучасному світі;
15. Виборчі та партійні системи;
16. Роль партійної системи в функціонуванні політичної влади;
17. Політичний тероризм в сучасному світі;
18. Жінки в політиці;
19. Специфіка формування політичної еліти в Україні;
20. Особливості молодіжної політичної субкультури;
21. Специфічні проблеми багатонаціональної держави.

11. Питання до заліку:

1. Предмет політології, її основні закономірності та категорії;
2. Методи та функції політичної науки;
3. Політична думка стародавнього Сходу;
4. Політична думка стародавнього Заходу;
5. Середньовічні релігійно – політичні концепції;
6. Політичні вчення у часи буржуазних революцій;
7. Плюралізм політичних концепцій XIX –першої половини XX ст.;
8. Розвиток політичних ідей мислителями Київської Русі;
9. П. Орлик та його конституція;
10. Політична думка Кирило-Мефодіївського товариства;
11. Політичні ідеї М. Драгоманова;
12. Політика як суспільне явище. Види політики;
13. Місце політики в суспільному житті її взаємодія з іншими сферами суспільного життя;
14. Сутність політичного життя як частини соціального життя, його структура;
15. Конструктивні і деструктивні фактори політичного розвитку України;
16. Передумови виникнення демократії і її історичні типи;
17. Демократія – форма державно-політичної організації життя суспільства;
18. Права, свободи та обов'язки громадян України;
19. Влада як суспільне явище. Сутність політичної влади та її джерела;
20. Державна влада: суть та основні ознаки;
21. Політична система, як механізм реалізації влади: загальна характеристика;
22. Структура політичної системи суспільства. Особливості формування політичної системи України;
23. Функції політичної системи суспільства;
24. Походження і суть держави, основні її ознаки;
25. Форми і типи держави;
26. Президентська та парламентська республіка: загальна характеристика;
27. Правова держава і перспективи її становлення в Україні;
28. Взаємодія законодавчої, виконавчої і судової влади у демократичному суспільстві. Проблема розподілу влади в Україні;
29. Політичні партії як інститут політичної системи;
30. Класифікація сучасних партійних систем. Шляхи формування багатопартійності в Україні;

31. Основні політичні партії України, аналіз їх програм;
32. Місце та роль рухів і громадських організацій у політичному житті суспільства;
33. Суспільні рухи: характер, типологія;
34. Громадські організації: цілі створення та функції;
35. Політична свідомість: сутність, рівні, види;
36. Ідеологія й політична теорія;
37. Основні компоненти політичної культури, її історичні типи;
38. Шляхи становлення і розвитку сучасної політичної культури українського суспільства;
39. Сутність соціальної політики, специфіка її формування в сучасних умовах України;
40. Національні відносини і національна державна політика України;
41. Інтернаціоналізм і націоналізм як принципи дій у національній сфері;
42. Політика як регулятор демографічних процесів. Суб'єкти і об'єкт демографічної політики;
43. Взаємозв'язок демографічної і соціальної політики;
44. Система міжнародних відносин та її елементи;
45. Поняття й типологія політичних режимів;
46. Тоталітарний політичний режим. Критерії тоталітарного синдрому;
47. Авторитарний політичний режим;
48. Проблеми становлення демократичного режиму в Україні;
49. Сутність та основні риси громадянського суспільства;
50. Зовнішня політика: суть, функції;
51. Місце та роль незалежної України в системі сучасних міжнародних відносин;
52. Глобальні проблеми людства і роль політики в їх вирішенні;
53. Політичне прогнозування, його суть, зміст і завдання;
54. Соціальна – політична ситуація в Україні: загальна характеристика;
55. Громадянське суспільство і держава;
56. Політична концепція консерватизму;
57. Лібералізм та неолібералізм як політичні течії;
58. Соціалістичні політичні течії;
59. Політична доктрина анархізму;
60. Політична доктрина фашизму.